

Archetyp jako základní pojem Jungovy analytické psychologie[[editovat](#) | [editovat zdroj](#)]

Shodné rysy **mýtů** a náboženských projevů v různých kulturách mají psychologický základ v archetypech. Někdy se archetypy dávají do souvislostí s vrozenými **instinkty**. Představují archaickou vrstvu vývoje lidského **vědomí**. V ní existují společné vzorce chápání skutečnosti, které vypovídají o psychickém fungování obrazivosti u všech příslušníků lidského druhu.

Pojem archetypu uvádí **C. G. Jung** především v kontextu **kolektivního nevědomí**. Představuje symbolickou ideji, která není reflektována vědomím, ale pramení z **nevědomí** a nemůže být tudíž pojmově uchopena. Přesto se významně podílí na utváření **psychické reality** osobnosti. K jednotlivým archetypům se můžeme vztahovat jen přes symbolické manifestace, samy o sobě nejsou totožné se svými obrazy.

Při procesu **individuace**, kdy dochází ke sjednocování **vědomé** a nevědomé části psyché, se člověk vyrovnává s existencí těchto hlubších vrstev osobnosti. **Sny** nebo **fantazie** u moderního člověka umožňují setkání s archetypy **nevědomí** a nahrazují tak funkci **mýtů**. Pro přístup k nevědomým obsahům použil Jung vedle výkladu snů také metodu **aktivní imaginace**. Archetypy mají autonomní povahu. V případě duševní poruchy, například **neurózy**, dochází podle analytické psychologie k inflaci nevědomí projevené převažujícím archetypem. U **schizofrenie** se jedná o **personalizaci** archetypu. Dochází též k **přenosu (projekce)** archetypu na druhé osoby nebo předměty a tím k jejich **zmagičtění**. Archetypy nemají jednoznačnou interpretaci a stejně tak nejdou hodnotit kladně ani záporně.

C. G. Jung trval na vědecké ověřitelnosti konceptu archetypu, a to na základě shromážděného empirického materiálu.

Důležité hlubinně psychologické archetypy a jejich charakteristika, dle C. G. Junga[[editovat](#) | [editovat zdroj](#)]

- Archetyp **života** – příroda **afektů**, spontánní nálady a impulsy
- Archetyp smyslu – vše předpokládá **smysl**, v každém **chaosu** je přítomný **kosmos**.

*Dvojice archetypů života a smyslu tvoří podmínky **psychické skutečnosti**.*

- Moudrý stařec (senex) – zaměřenost psychiky na cíl (**teleologie**) předpokládá centrální osobnost
- Dítě^[4] (puer) – božské dítě, zárodek psychické **celosti** se středem v **bytošném Já** (Self, něm. das Selbst)
- **Stín** – osobní nevědomí coby vlastní stín, nejjednodušší setkání s vlastním nevědomím při **projekci** do jiných osob a věcí
- **Persona** – část osobnosti identifikovaná s **já**, která přistupuje k sociálním interakcím (sociální maska).
- **Anima** – V mužské psychice nevědomě přítomný ženský protipól, určuje neuvědomovanou atmosféru mužského jednání
- **Animus** – racionalizuje ženské vědomí, orientuje se navenek a kompenzuje citovou angažovanost
- Matka – zdroj života a plodnosti, zároveň představuje duševní život ve veškeré mnohotvárnosti

- Otec – u Junga není nijak významně tento archetyp rozpracován, avšak podle následovníků hlubinné psychologie se bez něj neobejdeme při zkoumání maskulinní společnosti, patří k duchovnímu principu psýché a má mnohou reprezentaci v náboženských symbolech (Bůh Otec)
- **Koré/Panna** – dcera Matky Země působí jako činitel při rozvoji zárodku (puer) bytostného Já, je ženskou silou, která uvádí na scénu hrdinu, který povstává z dítěte, pro rozvoj bytostného Já vládne proměňující silou
- **Hrdina** – musí vykonat nebezpečné úkoly, zápasit s monstry, projít porážkou, pádem do hlubiny a následným znovuzrozením, archetyp představuje cestu lidského vědomí, cesty přes překážky jsou nevyhnutelné fáze dospívání ([zrání]) individua
- Archetypy proměny – kategorie **symbolů** a archetypů, které mají původ v procesu individuace, kdy se **psychická energie (libido)** sjednocuje okolo jednoho psychického středu – bytostného Já

Odkazy[\[editovat\]](#) | [editovat zdroj](#)
